

דף עז

קס. א. 'חללה' האסורה לכהן — מהי?

ב. בת חלל או בת חללה, האם היא כשרה לכהונה? מה דין נכדת החלל והחללה?
ג. אשה שנבעלה לקרוב האסורה עליו באיסור ערוה — מה דינה לכהונה?

א. עיקר חללה המזוכרת בתורה היא זו הנולדת מאיסורי כהונה, כגון מאלמנה לכהן גדול, גרושה לכהן וכד'. אבל לא הנולדת משאר איסורים, כגון ממחזיר גרושתו משנישאת. (תועבה הוא — היא תועבה ואין בניה תועבים. ובברייתא דרשו מיתור חללה בכהן גדול — לומר שאין חללה אלא מאיסור כהונה). נחלקו תנאים (יבמות נט): על הנולדת מבעולה לכהן גדול, האם היא חללה, או שמא אין חלל מחייבי עשה. ונקטו הראשונים להלכה שנעשית חללה (רמב"ם איסור"ב יט, ג; אה"ע ז, יב. ועתורי"ד כאן). ודוקא על ידי נישואין, אבל כשבעלה ללא נישואין אין הולד חלל (ערמב"ם ה"ד ובמ"מ). ויש שנראה מדבריהם אפילו ללא נישואין (ע' משנה למלך שם יז, טו; אבני מילואים ז סק"ט). ויש שכתבו הלכה כחכמים שהולד כשר. (ע' מאירי יבמות שם; בה"ג).

ולמדו חכמים שגם האשה עצמה שנבעלה לכהן באיסור, כגון אלמנה לכהן גדול — מתחללת בביאתה (ולא יחלל זרעו — משמע מי שהיה כשר ונתחלל). ודוקא באיסור כהונה, אבל בביאת איסור שלא משום כהונה — אינה מתחללת (אביי. וכן הביא רבא מהברייתא). ואפילו בעלה כהן. הלכך כהן הבא על אחותו — עשאה זונה ולא חללה. חזר ובא עליה — עשאה חללה (שביאה שניה אסורה גם משום איסור כהונה, זונה לכהן. רב אשי).

א. כנזכר לעיל (עד-עה) יש מהראשונים שסוברים שגם חלל הבא על כהנת או ישראלית, אעפ"י שאין בדבר איסור — עשאה 'חללה'.

ב. שנו בברייתא (ביבמות ס) שאין חלל מביאת גדה (אלה — למעט). והעמידו בגמרא כרבי אליעזר בן יעקב (ומשמע לכאורה שלפי חכמים יש חלל. וצ"ע).

יש מן האחרונים שכתבו שאעפ"י שאין הולד חלל מהתורה, פסול הוא לכהונה מדרבנן (ע' לבוש אה"ע סוס"י ג ועוד). ואולם הסכמת הפוסקים שאפילו מדרבנן אינו פסול לכהונה, אלא שיש פגם במידותיו, כבני תשע מדות (ע' דעות הפוסקים בשו"ת שבט הלוי ח"ד קסב).

ב. בת חלל וישראלית — לסתם מתניתין, פסולה מן הכהונה. והוא הדין לבת של בן החלל או בן בנו, וכן לעולם — פסולה. (לא יחלל זרעו — מקיש הוא לזרעו, מה הוא בתו פסולה, שנאמר זרעו — בן ובת במשמע, אף בנו — בתו פסולה). רבי דוסתאי בר' יהודה מכשיר את בת החלל הנשואה לישראלית, שבנות ישראל מקוה טהרה לחללים (ולא יחלל זרעו בעמיו — בעם אחד הוא מיחל [ששניהם חללים], ולא בשני עממים).

בת חללה וישראל — כשרה לכהונה. (לא יטמא בעל בעמיו... ולא יחלל זרעו בעמיו — מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות. אבל אין בכלל זה בת כהן-גדול באלמנה, שהרי מקרא מלא כתוב ולא יחלל זרעו — אף בתו במשמע).
בת חלל וחללה — לדברי הכל פסולה מן הכהונה.

ג. כאמור, אשה שנבעלה באיסור ערוה שאינו איסור כהונה — 'זונה' היא ואסורה לכהן, אבל אינה חללה.

חזר ובא עליה כהן — הריהי 'חללה'. ונפקא מינה אם לוקה אחת או שתיים. וכן נפ"מ לענין בתה הנולדת מביאה שניה, שאסורה לכהונה].
יש מי שסובר שבגמר ביאה ראשונה כבר נעשית 'חללה', שהרי משעת ההעראה נחשבת 'זונה' והמשך הביאה נעשה באיסור כהונה. ואין כן דעת שאר ראשונים.

קסא. כמה חיובים חייב כהן גדול בביאות האסורות דלהלן?

- א. בא על שלש אלמנות.
 - ב. שלש ביאות באלמנה אחת.
 - ג. בא על אלמנה שנתאלמנה משלשה אנשים.
 - ד. אלמנה שהיא גם גרושה חללה וזונה.
 - ה. אחותו שהיא אלמנה.
- א. כהן גדול הבא על שלש אלמנות (גם אם כולן נתאלמנו מאדם אחד. תוס' ועוד) — חייב על כל אחת ואחת, שהרי גופים מוחלקים.
- ואפילו בהתראה אחת בהתחלה — חייב שלש, כל שבא על שלשתן בסמיכות, ואעפ"י שבין ההתראה לביאות האחרות יש יותר מ'כדי דיבור'. (עפ"י תוס' במכות ועוד).
- כתב הרי"ד: אין גופים מחלקים אלא בבעלי חיים, כגון בביאות אסורות או ברובע חמש בהמות או אכל חמש אברים מן החי מחמש בהמות, אבל בשחוטים — לא, כגון אכל חלב מחמש בהמות, אינו לוקה אלא אחת. מלבד בקדשים, ישנה דעה הסוברת שהאוכל נותר מחמשה זבחים חייב חמש. (וע"ע חזון איש — כריתות לו, א).
- ב. שלש ביאות באלמנה אחת; אם לא התרו בו על כל אחת ואחת — אינו חייב אלא אחת. ואם התרו על כל ביאה — חייב על כל ביאה וביאה.
- ג. בא על אלמנה אחת שנתאלמנה שלש פעמים — אעפ"י שהשמות מוחלקים [אלמנת ראובן, אלמנת שמעון, אלמנת לוי], אינו חייב אלא אחת, הואיל ואין גופים מוחלקים.
- ד. אלמנה שהיא גרושה וחללה וזונה; בזמן שהם כסדר הזה — חייב על כל אחת ואחת, משום שכל איסור מוסיף דבר על חברו (גרושה מוסיף איסור לכהן הדיוש; חללה — אוסרה בתרומה; זונה — הואיל ושם זנות פוסל בישראל), הלכך חל איסור על האיסור. אבל בסדר ההפוך אינו חייב אלא אחת, וכדעת האומר אין איסור חל על איסור.
- ולרבי שמעון, אין איסור חל על איסור אפילו באיסור מוסיף וכולל.
ע"ע שישות ודינים בחלות איסור על איסור — ביבמות לב-לג שבועות כד חולין קא וכריתות כג).
- ה. כהן גדול שבא על אחותו אלמנה — אינו לוקה משום אלמנה לכהן גדול. ואפילו חכמים החולקים על רבי שמעון בעלמא וסוברים איסור חל על איסור, מודים שאיסור קל אינו חל על איסור חמור (ואפילו הוא מוסיף עליו דבר אחר. עראשונים), כגון כאן — לאו דאלמנה על כרת דאחותו. (והוא אשה בבתוליה יקח. אלמנה... לא יקח — כל שאינו ב'יקח' אינו ב'לא יקח').